

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ivsti Baronii Veteracastrensis SS. Th. Et I. V. D.
III[ustrissi]mo Arch[iepisco]po Moguntino à Consilijs.
Epistolarvm Sacrarvm Ad Pontificem Max. Et Amplissimos
Cardinales &c. Libri VI**

Baronius, Justus

Mogvntiae, 1605

Epistola XXII. Nicolavs Serarivs Societat. Iesu Presbyter Danieli Tossano
Acad. Heidelb. Professori S.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70614)

remagendarum tibi gratiarum officium di-
 utius debere. Hoc igitur persoluo & qui-
 dem ex animo, sed ita tamen, vt me nihilo-
 minus in ære tuo semper esse agnoscam lû-
 bens ac profitear. Omnino messis isthic v-
 berrima, vt testantur eadem litteræ tuæ. In
 tanta autem operariorum paucitate planè
 confidimus fore, vt præcipuè virtus tua &
 industria eniteat. Aderit Deus in Vineâ sua
 fideliter laboranti, cui etiam paratum *San-*
ctissimi Pontificis patrociniû, vt plenius ex
Brevi Apostolico, quod cum hisce litteris e-
 rit, accipies. Vale feliciter, illataq; tibi pie-
 pietatis causâ iniurias, quibus equidem in-
 gemisco, forti ac vere Christiano pectore
 perferre insiste, hoc subinde reputans, *
non esse condignas huius seculi passiones ad fu-
turam gloriam, quam tibi auguro & opto.
 Romæ die 22. Decemb. MDCI.

* Rom. 8.
18.

EPISTOLA XXII.

NICOLAUS SERARIUS SO-
 cietat. Iesu Presbyter

DANIELI TOSSANO ACAD.
 Heidelb. Professori S.

MIRABERE fortassis, Doctiss^m D. Tos-
 sane, quid ignotusego ad te, ad Cal-
 uinianum Catholicus, ad Superintenden-
 tem Societatis Iesu Homo. Sanè scribendi
 causa mihi nulla esset, nisi perpelleres. Atq;
 id pau-

id paucis exponam, non ut vlllo tecum modo litigem (vetat^a Ecclesiasticus, & paulò ^a Cap. 8. 4. suavius Apostolus cum ait. ^b *Servum Domini non oportet litigare.*) Sed ut de te apud te, ⁵ ^b 2. Tim. 2. 24. dolens licet ac inuitus querat: neque, ut apud ^c S. Hieronymum quidam, *me quod nemo nouit, audisse aut uidisse fingam*, sed ut ^c Princip. *Paulus meus,* ^d *qua scribo, ecce coram Deo,* ^d aduer. Ruf. *quia non mentior.* ^d Gal. 1. 20. Audieram non ita pridem meas quasdam, cum aliorum quorundam literis apud vos interceptas, & cū alio proficisci deberent, retentas. Sed quia id neq; mihi certum, neq; à quo, aut quam ob causam factum esset, indicatum erat, contempsimus. Præsertim, quia mihi eram probè conscius, neque in alijs, neq; in illis à me quidquam positò, quod vel Momos & vitiligatores vlllos meritò irritaret. Deinde quia si ab eo, cui publicæ aliquid autoritatis esset; retentæ illæ fuissent, ego negry quidem aut my contra. Sed quiritari si quid vellem, apud Deum meum potius, quam apud homines, expostularem. At superiore hebdomade, cum è *R^{di} & Nobilis Domini Metropolitanae huius Ecclesie Præpositi* domo, ad amicum quendam officij negotijque alicuius causâ iuissem, monstrauit is mihi, quæ *Heidelberga* venerat, Epistolâ, in qua scriptum erat, *D. Tossanus, & D. Gernandum* illas, de quibus ago, literas

ras accepisse. Mirari ego, Theologum & Heidelbergensium Theologorum Principem, Veteranum verbi ministrum, & Superintendentem, quod suum non esset, ita palam accipere, neque suo cum posset, Domino redhibere. Attamen aliud nihil tum constitui, sola tui miratione miseratoneq; contentus. Nudius autem quart^o, cum iam ex animo iniuriam illam delessem, ecce tibi ex *Aschaffenburgensi* Reu^{mi} & Ill^{mi} nostri aula quidam. Narrat quemadmodum meæ, & *D. Iusti Baronij* literæ *Heidelbergæ* sint ad eundem Reu^{um} & Ill^{um} nostrum missæ. Integræ, inquam, clausæ & obsignatæ? Non, inquit, sed apertæ ac resignatæ. Imo marginalibus etiam notationibus, & sublineata rubrica illustratæ. Auebam videre, & ipsa ilico apographa profert, non tamē ipsa, quod optassem, autographa. Obstupui: nec tamen steterunt comæ: sed animus; & vt *Philolachus Plantinus*: diu cogitavi, argumenta in pect^o multa institui, eamque rem in meo corde volutavi, & diu disputavi. Tandem verò, nō possum, inquam, minus, quam non quidem apud alios, sed apud ipsummet *D. Tossanum* conqueri. Dominum illum alterum non novi: & si nossem, forte causa etiam esset, cur de eo putarem silentium latius. *D. autem Tossanum* concionantem quandoq; audiui, & è scrip-
 ptis

ptis noui. Sacras is literas legit: pacatius
 & utilius cum eo licebit agere. Prior etiam
 è duobus nominabatur. Et Notheticam hi-
 lce diebus in nostra hæreticorum Biblio-
 theca vidi Epistolam, quam ad Theologum
 Moguntinum ipse olim, non priuatis lite-
 ris, sed Typis publicis destinauit: ægro fer-
 re animo haud poterit, si Moguntinorum
 nunc aliquis, ab illo læsus, & iniuria non
 vulgari affectus, aliquam ad eum vel quæ-
 relam vel monitiunculam priuatim & ar-
 canè mittat. Obsecro te igitur, mi *D. Tossane*, cum pax Dei Opt. Max. benignitate in
 terris alta est, cum inter principes & popu-
 los bella nulla sunt, quod nam tibi alienas
 literas interuertendi & recludendi ius? An
 plusquam ^o *S. Paulo* vobis prædicantibus *et. Cor. 6. 2*
omnia & licent & expediunt? An quia ipsi *et. 10. 23*
 Dei Ecclesiæ, diuinarum, literarum libros, *Eccles. 37. 31*
 diuinæque gratiæ sigilla iam aliquot detra-
 xistis, eius etiam membris & alumnis pub-
 licum humanumque literarum & sigillo-
 rum vsu eripietis? Quia Christi Domini
 ac S^{is} Nⁱ omniumq; cœlitum signa sustuli-
 stis, in Epistolarum etiam sigilla inuadetis?
 Quia Ecclesiasticas & Pontificias leges cõ-
 tempstis, diuinas etiam, & quas ipsa omni-
 um animis infixit in sculpitq; natura, con-
 culcabitis? Diuina vtique, & prout contra
Calumo vestro similitum ^f *Faustum San-* *f Lib 15 7a*

M Aus

Cuius dicit Augustinus; *naturalis lex est, Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Si verò literarum quidpiam tu aut in Hollandiam ad *Iunium*, aut in Galliam ad *Bezam*, aut verò ad tuorum vllum aliò dares, ealhe aut hic *Moguntia*, aut alibi vsquam, ab eo qui cum non agis, capi & referari velles? Imo his ipsi, quas ad te iam scribo, (et si momenti nò magni sunt, alienas in iji manus optares? Verumtamen dico tibi, quia Imperatori *Alexandro* remissius erit in die iudicij, quam tibi. *Clamabat .n. Sapius,* (s̄ *Lampridij* verbis utar) *q̄ à quibusdam sine Iudais, sine Christianis audierat & tenebat, idq̄, per praconem, cum aliquem emendaret, dici iubebat: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Dum animo interdum mecum reputo, vt fundendarum pro vita functis precum è^h *Sacris Biblijs* exemplum profligaretur, per vos *Machabæorum* librorum auctoritatem à Satana maximè oppugnatam, venit in mentem vereri, ne in sacrum *Tobie* librum idem iuris & honestatis omnis aduersarius linguas stylosq; vestros tanto hactenus opere incitarit & exarmarit, vt ex eodem diuinorum librorum tabulario tam præclara tamque hominum generi utilis & necessaria hæc naturalis lex per uos eraderetur: sicque sensim per axioma vestrum, quia *in Biblijs scripta non esset*; ex hominum animis & moribus peni-

g^o in *Alexa.*

b³. *Mach.*
12. 74. 45.

tus exterminaretur. Etsi enim paucis quibusdam visum olim aliter, ea tamen hodie in tota Bibliaci corporis structura, neq; secundum vnam nostram antiquam, neq; secundum vestras tot & tam varias versiones nouas, nisi in aureo & Canonico ⁱ Tobie libro, disertè perscripta. Sed Senex apud vos taceat Tobias. Vates audiatur ^k Isaias. *Erit, ait, vobis visio omnium, sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti literas, dicent: Lege istum, & respondebit, non possum. Signatum est enim. Is, de quo mihi postea loquendum; hæreticus habet quidem loco aliquo Tremellium, & in Iunio dissentiens à Beza iudicium commendat: Bibliacam tamen eorum versionem mirè improbat, ocysimumque ipsi aut sepulchrum, aut Vulcanum auguratur. Quia tamen isthic nata, vobisque admodum bella & bona est, meminisse poteris, in ea pro signato libro, literas poni obsignatas. Hæ verò legendi peritum cum dantur, quomodo se ideo legere non posse respondet, quia obsignatæ sint? non manibus, dentibus, cultellis earum claustra frangere, sigilla conuellere, totas explicare, explicatas arbitrato suo legere ac relegere poterat? Sanè si Phisicam vim & robur spectemus, poterat: si Ethicam, qua id posse dicimur, quod ritè recteq; possumus; non poterat. Quemadmodum si hisce meis per-*

Cap. 4. 16.

Cap. 29. 11.

lectis, aut efferuescens iræ impetus, aut biliosior astâtis alicuius vox tibi diceret: Quid *Tossane* cessas? Irascere, Irascere: nouamque vili huic animæ plagam inflige: tu pro tuâ prudentia & grauitate responderes, non possum. Si enim naturalis tantum facultas consideratur, posses profecto in me stomachari, nouiq; quidpiam sycophantari. Sed si quam recta regat ratio & iustitia, potestas spectetur, nihil potes. Isto igitur modo inducit illum Prophetâ dicentem, se obsignatas legere literas non posse, vt exinde liceat intelligere, quæ apud omnes tum signatarum rerum fuerit religio, quæque apud omnes è naturæ præscripto esse semper debeat. Vt cum meæ illæ tibi traderentur, simulq; vel à tuo ipsius animo, vel ab eo, qui tradebat, diceretur, lege, respondendum abs te merito fuerit, *Non possum. Nam ob-*

Cap. 5. 1. *signate sunt. In¹ Apocalypsi, quæ et si Lutheranis Apocrypha, vobis tamen Calvinianis Canonica est, liber septem signaculis signatus profertur, magnæque ab Angelo voce clamat. ^m Quis est dignus aperire librum, & soluere signacula eius? Si naturales tantum vires, & audacia requireretur, essent in promptu, qui sepruaginta etiam soluere ac frangere possent signacula. Sed quia dignitas, ius, & potestas legitima & sancta in eo, qui soluere vult, necessaria est, subdit S. Iohannes,*

Iohannes,

hannes, præter innocentem & diuinum illum agnum ⁿ nemo poterat neq₃ in cœlo, neque ⁿ *Ibid. 6. 3.* in terra, neq₃ *subtus terram aperire librum,* neq₃ *respicere illum.* Nō sunt quidem literularum mearum quisquiliæ cum augusto mysticoque signato libro illo conferendæ: Sed ex ea tanti Apostoli visione ac descriptione cognoscimus, ad ea quæ sigillis clausa & munita sunt, aperienda & inspicienda, non esse quemlibet aptum & idoneum: Verum tantummodo illos, qui digni sunt, dignitate morali, iustitiæ naturæque consentanea. Noster vero S. Paulus quid? ^o *Hæc ait, 01. Thess. 4. est voluntas Dei, Sanctificatio Vestra:* Et paulculis interiectis, ^P *ut ne quis supergrediatur, p. Ibid. 6. 6. neq₃ circumueniat in negotio fratrem suū, quoniam vindex est Dominus de his omnibus.* Qui vero pacis tempore, in publica principum gentiumque tranquillitate, quod alterius est, inuito eo arripit, ipsum non supergreditur? & si ex eo, quod arripuit perniciem ei aliquam & incommodum creare nititur, eum non circumuenit? Sunt autem quæ ad aliquem ab aliquo mittuntur Epistolæ, dominorum duorum. Nam qui mittit, suas esse manu signoque suo indicat: is verò ad quem mittuntur, & interiore illarum appellatione, & exteriori tergi superscriptione, sibi eas iure vendicat: & cum eas alius quispiam retentare ac dirumpere vult, re-

clamat & renititur illorum vterque, absens licet: vnus per complicationem & sigillum suum: per superscriptionem nomenq; suum alter. Vt duplex hic quodammodo interueniat supergressio & circumuentio. Valde igitur Dei voluntati repugnat, valde sanctificationem suam impiat & polluit, valde diuinam suam in caput vindictam accersit, literarum eiusmodi retentator & disruptor. Atque hæc & his multo plura, quæ diuinus passim suppeditat codex, apud omnes, apud Theologum tamen & Superintendentem præsertim, momenti esse debent maximi: si tamen libeat, interroga, mi *D. Tossane*, ipsos etiam Iurisconsultos, aut si fortè (quod mihi quandoque vester videtur fecisse *Iunius*, vti & ante annos aliquot *Sohnius*) eos legisti, recole quemadmodum ad *Cornelianam de falsis* legem & pœnam, literarum alienarum apertores & inuulgatores reuocent ¹ *Bartolus*, ² *Clarus*, ³ *Dambuderi*, alij. Sed quod ad illam reuocent, non propriam in istos sanctionem afferant, vel ideo accidit, quod hoc iniuriæ genus tantum sit, vt quemadmodum de scelere aliquid dixit Apostolus, ⁴ *ne inter gentes quidem auditum esset*: vel ⁵ vti de parricidio dixisse *Solon* dicitur, *nunquam id futurum suspicarentur Christiani, Ethniciue legum latores*. Et quæ alia etiam causa, cur aut Philosophi, aut

q. Bartol. l.
Cor. de fal.
l. Titio. ad
municipa-
lem.
v. Clar. li. 5.
sentent. 4.
Gers. Ape-
viens.
J. Dambud.
an Praxi.
crimin. c.
122. n. 11. 19
E. 20
§ 1 Cor. 5. r.
16 Pl. et. ar. in
Solano.

aut Grammatici, verborum quibus quæq; res
 nominetur, artifices, nullum, quod quidē
 sciā; ijs qui culpa sese tali astrinxissent, no-
 men imposuerint? Alioquin vt in similibus
 cognatisque vicijs, non dubito quin per a-
 liquam saltem imitationem, Græcè ac La-
 tinè *Grammatocleptas, Grammataposphra-
 gistas, litterifragos, & litterirupas* haberemus.
 Mitte istos tamen, & ad Iudæos perge. In-
 uenies, quemadmodum dictitent, & in quo-
 tidianis ac familiaribus etiam Epistolis
 scriptitent, horrèdam *Rabbi Gersonis*, quem
Meorath haggolah, siue *captiuorum exulans*
que lumen vocant, ijs execrationem impen-
 dere, qui quæ ad ipsos non spectarent, dis-
 soluere at referare literas audeant. Et licet
 quam Cornelia pœna, quam Gersonicum
 anathema hoc, multo magis illa, quam su-
 pra denunciabat * Apostolus, Dei vindicta
 extimescenda sit, ex hisce tamen à Christia-
 na sanctitate alienis, cæcis mortalibus dis-
 cimus, vim aliorum signis & Epistolis ad-
 hibere quam detestabile sit. Magis tamen
 fortasse credas, si è tuis aliquos audias. In
 suo igitur Theatro⁹ Theodorus, *alienas li-
 teras resignare, curiositatis, ait, & perfidie est.*
 Scholæ Vestræ antecessor, nisi tamen (vti
 cum superiore mercatu eum Francofurti
 viderem, facturum mihi quidam Geneuen-
 sis dicebat) à vobis discessit *D. Gothofredus,*

M 4 in

21. Tb. ff. 4.
6.

9 Volum 2.
10. n. 3 pag.
256.

2 In l. qui
testamenti
amouens.
ff de leg.
Corn. de fal.
seu D. li. 48.
Tit. 10. 2.
a Luther.
Tom. 9. Wie
senb f. 92.
E 293.

in sua interlitorum ac resignatorum testa-
mentorum explicatione, ² Resignat, ait, qui
sigillum auferit, vel qui aperit. Id Bartolus ex-
tendit ad eum, qui literas alterius aperit. Sed
omnium instar sit magnus vester Parens,
qui in Geneuensi Calendario vestro, vnde
sanctos Dei cœlites exturbastis; verus Dei
seruus indigitatur, ^a Martinus Lutherus. Is
non priuatum aut prædicantem quempi-
am, vt ego iã, admonens, sed prout gloria-
tur, Illustriss^m Saxonie Ducem Landgrauum
Thuringæ, Margrauium Misnie acculans,
& maledictis (quam rectè vos maledici hu-
ius nepotes videritis) figens omnibus, Fur,
ait, est fur, siue pecunia fur, siue literarum fur
sit. Et postea. Non est in orbe terrarum maior
literarum falsator, quam qui arcanam Epi-
stolam contra Domini eius scientiam & vo-
luntatem aperit, vel alieno dat. Aut si eius
Germanica, quod in ijs energiæ plus fortan
sit, malis, bonâ eorum, quibus ista lingua-
rum non placet permixtio, veniã transcri-
bere non grauabor. Dieb ist ein Dieb / er
sey ein gelt Dieb / oder brieff Dieb. Vnd
ein kleines darnach. Kein grösser Brieff-
fälscher ist auff Erden / dann wer einen
heimlichen Brieff / wider wissen vnd wil-
len seines Herrn offenbaret / oder einem
frembden zu eigen macht. Habet ibidem
generis eiusdem alia complura. Sed hæc a-
pud

pud humaniores, quia sūt acerbiora, nimis
 etiam fortasse multa. Quia tamen tam li-
 benter literas nostras aperitis, ex te scire
 velim, quis tuus ea in re sensus? Quid spe-
 ctes? an vt alieni nouique cognoscas ali-
 quid? Nimia id curiositatis est: nimijà re
 sua ocij. Scin' quid ^b *prisca Locrensiū lex?* ^b *Plut. lib.*
 Ab alio absq; iniuria vlla solo verbo qua- ^{de curios.}
 rere, *quid noui?* capitale fuit. Quid alienas
 eam ad rem schedas cōpilare, annulos aut
 ceras refringere? ^c *Culpa est, ait iuris regula,* ^{ff. de diu.}
immiscere se rei ad se non pertinenti. Turpe ^{regul. iur. l.}
 est, si prädicantes ^d *aliene* ^{36.}
^d *Iuuenal.*

Scire volunt secreta domus atq; inde satyr 3.
timeri,

Perq; nefas quarunt toto quid fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant.

Rogamus, ait Apostolus, vt operam detis, ^{ei. Th. ff. 4.}
vt quieti sitis, & vt vestrum negotium agatis. ^{11.}

Iterumq; cum Thessalonica quosdam cu-
 riosè agentes inaudisset. ^f *Is, ait, qui eiusmodi* ^{f 2. Thess 3.}
disunt, denunciamus, & obsecramus in D. Iesu ^{12.}

Christo, vt cum silentio operantes, suum panem
manducent. An ne contra vos machinen-
 tur aliquid litteræ metuis? In tanta Imperii
 sacri principum coniunctione, in nulla vel
 minima bellorum suspitione, nimirum est ille
 metus, nimia timiditas. Nosti de quibus di-
 cat ^g *Regius Propheta. Trepidauerunt timo-* ^{g Psal. 13. 5.}
re, vbi non erat timor. Apud iuris prudentes, ^{Psal. 52. 6.}

h. l. 184. ff.
di. Reg. Iur.

o In 4. Com-
sul. Honorij.

Vani timoris Iusta excusatio non est. Pul-
chrè ac sapienter monuit Claudianus.

*Rumorum ne avidus. Qui talia curat, in-
anes*

Horrebit strepitus, nulla non anxius hora.

Cum tamen expenditur, à vobis literas,
ne quæ tendebant, peruenirent, impeditas,
isthic apertas & notulis asperfas, sicque ad
REV^{mum} & ILL^{mum} nostrum *Aschaffen-
burgum* missas, apparet vel cum duabus po-
sitis iam causis, vel absq; iis, huc vos colli-
masse, vt mihi, aut per me, Societati nostræ,
ipsisque adeo antiquæ fidei sectatoribus, è
verborum, si liceret, quorundam tendicu-
lis Calumniam strueretis. Et hoc prioribus
illis multo grauius. Seria & clara Verantis
Dei vox est. *Non facies Calumniam proxi-
mo tuo.* Et magno in Vitio eam ponit è Pro-
phetis, qui dicit, *Chanaan in manu eius sta-
ter a dolosa, Calumniam dilexit.* Sed bene ha-
bet, inquit, S. Hieronymus, *quod malitia
non habet tantas Vires, quantos conatus. Peri-
erat innocentia, si semper nequitia iuncta esset
potentia: Et totum quiddam cupit calūnia, prana-
leret.* Vt ergo cognoscas, scopo isto excidisse
vos, frustra que cum Geraritis, de calum-
niæ puteo, aduersus *Isaaci* pastores corri-
xari, de meis tantum, non de aliis quibus
eadem iniectæ compedes, literis exponam.
Habent aliarum illarum Domini ætatem,
& b

Leu. 19. 13

Hosea 12.

7.

& si quando iis consultum videbitur; loqui possunt. Do^{um} certe *Iustū Baronium* ne huius quidem consilii scriptionisq; meæ consocium studiō volui, ne forte ipsi apud vos essem *unguis in ulcere*. Licet enim de ipso tu pro concione, quam alii quidam humanus, prout ex eorum, qui assiduas tibi aures prebent, vno eoq; vt opinor, minimè fatili audiebam, continere te tamen haud potuisti, quin eius ad catholicam Ecclesiam accessum in alias potius, quam in veritatis, æternæq; salutis amorem, causas conferres. Sed vlitata hæc iam in omnes, quos ab erroribus vestris reuocat pater Luminum, miserator & misericors Dominus, criminatio, neq; tamen noua. Cum n. *Manicheorum* heresin detestatus *S. Augustinus* ad Catholicos transisset, quas non illi vanitimo- ris, vanæque gloriæ causas finxerunt? lege si libet, vel vnā ad illum *Secundini Manichei* Epistolam, aut potius, quæ in libri contra ipsum principio ipse sanctus respondit. *m* *Tristis, ait, sum, quod tenaciter in hæstisti suspitionibus falsis, partim aduersus me, partim aduersus ipsam, qua mutari non potest, veritatem.* Et paulo post. *Senti de Augustino quidquid libet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset.* Iterumq; *Non bona de me suspicatus es, quod carnali timore alicuius incommodiatis, qua de vestra Societate mihi accide-*
dere

*m S. Augu.
lib. cont. Sa-
cund cap. 6.
E 2.*

dere poterat, heresin Manichaorum relinquerem, vel cupiditate honoris. Eadem aut certe similia vobis respondere posset non D. Iustus Baronius tantum, sed alii etiam tot & tanti, quos ab Ecclesia vestri abstulerant errores, & ad eam nunc immensa Dei bonitate & gratiâ, non in Germania tantum, sed Polonia etiam & Gallia, vbi præcipue Christianissimi Regis eminent, stellarumq; aliarum chorum ducit exemplum, reuertuntur. Verum ad meam venio epistolam, & in ea primo ipsa occurrit Epigraphe, quæ isto se modo habuit.

*Reuerendissimo & Illustrissimo D. Cesari
Baronio Amplissimo S. R. E. Cardinali Roma.*

Clamabant hæc omnia neque *Heidelberge* neque *Neostadii*, neque in toto *Palatinatu* quenquam esse, ad quem hæc mitteretur Epistola: ideoq; in ista quidem civili, communique Germaniæ ac Italiæ pace ac tranquillitate, à nullo eam ibidem frangendam & lustrandam. Flagitabat hoc etiam Reuerendissima & Illustrissima eius, cuius scriptum nomen, dignitas, Sanctitas, & virtus eximia. Aut si apud vos vilia hæc, eo saltem in loco, vbi Academia est, ea in vrbe quæ literarum altrix, vetusque sedes; valere aliquid debuit egregia viri illius tot tantisq;

tisque in lucem editis operibus testatissima
eruditio. Apud alios sanè,

—ⁿ *Ingenuas didicisse fideliter artes,* *n Ouid. 2*
Emollit mores, nec sinit esse feros. *de ponto. E.*

Quanto apud Academicos magis? *Vi. pist. 9.*

sum multus in locis non raro, ut doctorum
in doctos homines, etiam absentes & de fa-
cie ignotos tantus extaret amor, humanitas
tanta, ut quos vidissent nunquam, dilige-
rent, omnique si possent officio prosequerentur.
Indoctum verò te si quis diceret, iniuriam
opinor tibi fieri putares. Imo etiam fortasse,
si quis ignotum, inuisum, vel inauditum tibi
Baronium affirmaret. Quomodo n. eum,
cui Ecclesiæ antiquæ notissima esse debet
facies, lateat præstantissimus Ecclesiasticæ
antiquitatis scriptor, tot in locis, & toties
iam culus & recusatus? præsertim cum è
vestris, quibus alia tamen studiorum
Sparta est, eum legerint interdumq;
commendarint aliqui. Dominum vestrum
Freherum in suo de *cenfus numismate* tra-
ctatu omitto: *Iosephus* certè *Scaliger* in
Correctionis suæ correctæ Prolegomenis de
ipso ita; *Vir eximia doctrina Dominus Caesar*
Baronius, Annalium Ecclesiasticorum scri-
ptor. Et postea sæpius, *doctus, & eruditissimus*
Vir. Quid, quod in eo aliquid se vidisse,
in suarum contra nos calumniarum farragi-
ne, indicat *Celsizans* & *Lucianizans Lapis*
vester?

vester? Equissimum igitur erat, te tantum Calvinianæ Theologiæ professorem, Prædicantem, & Superintendentem, quæ tanti viri essent, literas iniuria nulla violare: aut si qui violare alii voluissent, cum illo, cui apud Poëtam inermis dextra, legumque amor, exclamare.

o *Aeneid.* 11

o Quo ruitis? quare ista repens iniuria surgit?

O Cohibete iras!

p 2. *Tim.* 2.
20.

Si autem cur ad eum ego, qui in P magna Dei domo vile ac inhonorum vas sum; scribam, & quidem tam pœnè familiariter, quæras: Scito eum à pluribus iam annis, p eximia sua erga omnes humanitate me nullo meo sanè merito, ad amicorum suorum, quos ubique habet plurimos, album aggregare dignatum fuisse: idque percrebris ad me literis priuatim, suis etiam doctissimis voluminibus publicè, omnibusque benevolentia amicitiaq; symbolis ante & post Cardinalatum, non leuiter contestatum fecisse. Non est, non est mi D. Tossane, tanta in Ecclesiæ principibus arrogantia & fastus, quantum vos ex vmbonibus vestris interdum declamatis. Ad populum scilicet Phaleras. Verum in Epigraphe ista cum quod calumnia pateat, nihil: multa vero sint, quæ ab iniuria magno illi viro, præclaro seculi nostri ornamento inferenda men-

tes

tes manusque vestras arcere debuerint; Videamus, an intro in ipso earum literarum penetrati latuerit forte quidpiam. Tria earum fuisse capita legisti. Primum erat de Domino quondam Calviniano *Iusto Baronio* Alterum de Clarissimo Viro Norinburgensi Patricio. Do: *Carolo imhoff*. Tertiū de quodam Græcæ ac Hebrææ linguarum gnato hæretico: Primum christiana dictavit charitas: secundum cum eadem charitate vetus amicitia: tertium prudentia. In primo, cum variè tum & acerbè à vestris vexaretur D. *Baronius*, opis ei & consolationis aliquid afferre studebam laudabam *Admodum Rdū & Nobile Dōm Metropolitanæ huius Ecclesiæ Decanum*, ob magna & illustria in illum merita: ostendebam è Pontificia munificentia solatii fructusque plurimum iam acceptum, è commendatione verò, quam ad Reuerendis^m. & Illustris^m. nostrum dederat; sperari consimiliter non parum: Quod et propter insitam virtutem atque clementiam, & propter insignem erga Apostolicam sedem, cuius *Moguntina Ecclesiæ specialis filia* dicitur, obseruantiam, bona boni principis mens esset. Quod ad alterum attinet; Dominus illi *Carolus*, sua in patria, inter ciues, propinquos, affinesque suos, arctum & diuturnum iam inde à Paschate, solius Catholicæ religionis cau-

sa

sâ, perpetiebatur carcerem. A pluribus vero annis, cum hæreseon auia deserens rectam veteris fidei viam iniit, mihi cum eo maxima esset cœpit necessitudo. Ipsum tam duro tristisque tempore, tam bona in causa, tantaque innocentia deserere, amici non fuisset. Cum meo igitur S. Paulo, ⁹ *memorans eius faciebam in orationibus meis, sine intermissione* ^s *memor operis fidei eius, & sustentia spei D. Nostri Iesu Christi, ante Deum & patrem nostrum,* idemque ab aliis pluribus fieri rogabam. Tandem verò mihi etiam, quod mendicis licet omnibus, persuasi, ut humanam ab iis opem & auxilium peterem, quos & pro summa sua dignitate & auctoritate posse aliquid: & pro intensa sua erga Deum & homines charitate, insignique beneuolentia & bonitate velle, certo scirem. In his vero, quid ni Reuerendis^{us} & Illustris^{us} de quo supra, Cardinalis *Baronius*? Opem tamen & auxilium petebam, non aut violentum, aut vlllo modo turbulentum, ciuitatiq; illi, quam ex quo tempore vidi primum, semper dilexi & colui, molestum & graue: absit. Sed inter amicos etiam vlitatum, placidum, & eiusmodi, quod ne barbaria quidem vlla improbaret. Verbi causa, ut *Augustum Sacri Imperii caput rogaretur* (meum hoc verbum erat) ut iuberet *legitimo* (& hoc meum) illum *modo*

9 Ad Phil.
lem 4
r2. Tim. 1.3.
1. Thes.
1.3.

modo à Senatu illo accusari, eique ad ea, quæ
 obicerentur respondendi potestatem fie-
 ri. Nam & hoc latrociniorum, scelerumq;
 omnium conuictissimis, apud tribunalia
 concedi passim videmus: & ad S. Paulum o-
 lim dicebat Agrippa, ^{permittitur tibi loqui Actor.}
pro tmet ipso. De Tertio autem capite sic se ^{26. 1.}
 res habet. Hæreticus ille cuius libens &
 tum pepercit, & nunc etiam parco nomini,
 sæpè mihi dixerat, cupere se *Italiam* visere,
 Ipsi etiam, si quidem liceret; Pontifici, ex
 Hebræis Rabbiorum commentariis con-
 tra perfidiam Iudæorum, aliorumque (se-
 mel *Caluinistas* nominauit) cæcitatem, ope-
 ram nauare. Commendam ergo aliis qui-
 busdam prioribus literis huic ipsi Reu^{mo}
 Cardinali hominem, & quæ ipsi vel natu-
 ra, vel studium & labor dederat, literaturæ
 alicuius talenta, quantum verè amiceque
 poteram, laudaram. Ne tamen mea hæc
 laudatio, si quæ itineris adiumenta posce-
 bam, impetrassem, aut sacrosanctæ fidei
 sinceritati, aut ipsius D. Cardinalis expecta-
 tioni fraudi esset, visum fuerat, non quæ
 scripseram reuocare, sed quæ penitiorè po-
 stea introspectu & experientia deprehen-
 deram explicare. Idem verò, ne & hoc ne-
 scias; hæreticus superiore hoc ipso Nouem-
 bri litteras adhuc ad me dedit, quibus de su-
 is cum Reu^{mo} Cardinale *Bellarmino* studiis

N

agi

agi optabar. Habes capitum, quæ in illis
 meis inerant; & occasiones & causas. Quid
 in iis verò, propter quod leges naturæ, Dei,
 gentiumque omnium perumpendæ fue-
 rint? Quid è quo vel criminatiuncula mi-
 ipsa exsculpat Calumnia? Quid aut contra
 te, aut tuorum vllum? Nam iste, de quo iam
 aliquoties; hæreticus, neque Lutheranus,
 neque Calvinianus, neque purè secta-
 rum earum, quæ his in oris apud nos palam
 vigent; vllius est. *Lutherus* ei crassus & rusti-
 cus est: *Calvinus* in scripturarum divina-
 rum expositione, stupidus & inconstans;
Beza indoctus & penè infans. Alia taceo.
 nonne fugientem è Mesopotamia Iacobi-
 mitari iam possum, tibi que minus quam
 habuerit *Laban*, causæ habenti dicere:
Quam ob culpam meam & ob quod pecca-
tum meum, sic exarsisti post me, & scrutatus
es omnem suppellectilem meam? Quid inveni-
sti de cuncta substantia domus tue? Pone hic
coram fratribus meis, & fratribus tuis: & in-
dicent inter me & te: Iudicent sapientiores
 doctioresque, & indoctiores omnes è tuis
 Prædicantibus, Theologis, Academicis.
 Quosdam enim quibus non *Cornea* fibra
 est, adhuc apud vos novi. Vel potius, quo-
 niam priua est mea hæc epistola, & inter nos
 soli tantum agimus, iudica tu ipse, fieri ne à
 vobis debuerit, quod factum est. Et iudicare
 melius

a Genes.
 31. 36.

melius vt possis, percurram ea breuiter, quæ
 vel à te vel ab alio aliquo (nihil n. de hoc au-
 dire potui) in exemplo, quod à nobis adue-
 nit, minio subnotata erant. Ea enim potissi-
 mum sunt, quæ in inuidiam & odium tra-
 here, atroque si licuisset, carbone deforma-
 re voluit malevolentia: & ad solum è tribus
 antea positis epistolæ capitibus primum
 pertinent. Sunt autem numero quatuor.
 Quorum primo est etiam in margine præ-
 fixa notula hæc, n. c. Sed in qua Dauus ego,
 non Oedipus. Illud verò in hisce verbis est.

*Vxorem verò ipsius ac liberos dimittere ad
 ipsum nolunt Heidelbergenses.*

CUM Epistolam illam scriberem XII.
 Calendas Septembris, ita profus e-
 rat. Etsi enim postea Illustrissimi Electoris
 clementissimo annutu & benignitate, tam
 vxor quam liberi ad *Baronium* dimissi
 sunt, nondum tamen tunc libellum suppli-
 cem acceperat illi⁹ Celfitudo, & ab *Ecclesi-*
astico interim, vti apud vos nominatur, *Se-*
natu bona illa crebrius vocabatur & exami-
 nabatur fœmina, idque etiam aliquandiu,
 prout ego quidem audiui, post optimum
 & clementissimum ipsius Illustrissimi Pa-
 latini responsum & concessionem. Alte-
 rum in istis est.

*Ad Reuerendissimum & Illustrissimum no-
uum Electum nostrum.*

Hic quæso peccati quid? nihil video, nihil ne suspicari quidem possum. Nam reuera erat *Reuerendissimus, & Illustrissimus* erat etiam *Nuus electus, & erat Noster*. Quæ Argiua hic igitur calumnia? forte id est, quod *Confirmatum* non addiderim. Sed in litteris, latinis præsertim, non semper solent integri Dominorum tituli recenseri. Et vt recenserentur, nondum tunc, vti modo, *Confirmatus* dicebatur. Tertium est hoc. *Nisi bonam boni principis mentem, quædam fortè quorundam consilia & voces impediant.*

HORUM causa sententiaque verborum est. Aiebam de Reuerendissimi & Illustrissimi Archiepiscopi, Dominique nostri benefica in *D. Baronium* voluntate bonam concipiendam spem, quia & bonus esset princeps, & bona eius mens. Quia tamè occupatissimis, variaque rerum momenta pensitantibus, ea etiam interdum, quæ maximè vellent, vel excidunt, vel aliud in tempus differuntur, ostendebam, si quid huiusmodi fortè iam accideret, id malam in partem à nullo interpretandum, neq; Principis bonitati, sed alijs potius impedimentis
asscri-

ascribendum. Verbi causa, quibusdam quo-
 rundam fortè consilijs & vocibus. Licet e-
 nim qui Principibus loquuntur, vel confi-
 lia dant, integri boniq; viri sint, de eadem
 tamen re non eadem semper sentiunt & di-
 cunt: initio maximè, cum subito quid agen-
 dum, aut loquendum. E varijs n. rerum cir-
 cūstantijs aliæ alijs, vt alio atq; alio mo-
 do iudicent, occurrunt. Quid atra hæc ergo
 rubrica significat? an mentiri me, cum *bo-
 num principem* appello *bonamq;* ipsius *men-
 tem* scribo? E rubricatoris ergo sententiã
malus ille, & mala ipsius mens. At hoc ipsius
 Principis abuti patientia foret, eas ad eum
 litteras remittere, quæ hoc ipso nomine
 mendacij accusarentur, quod *bonum il-
 lum, bonumque ipsius animum* prædica-
 rent.

An nimis parum tribuere, cum impediri
 posse insinuo? At hominem à nullo impe-
 diri posse, supra hominem est. Non vult tan-
 tum sibi tribui, quisquis sapit mortalis vl-
 lus. An adulari, quia eius laudo bonitatem?
 at certè apud alium & remotissimè quidem
 à R. dis^o ipso disiunctum loquebar: neque
 futurum vnquam putabam, vt meæ à vobis
 harpagarentur literæ, ad illiusq; Celsitu-
 dinem mitterétur. Et sanè multo aliàs, & a-
 lijs plura & maiora scripsi, quia penè à XX.
 annis, cum ad meliorum literarum studia

incumberet adhuc adolescens ; præclara mihi eius indoles perspecta : Sed ita vt exigui quidem , debiti tamen huius officij mei nihil hæctenus à quoquam rescierit : neque adhuc rescisceret, nisi vos, nocere dum vultis, nostram erga eos , quibus debemus obseruantiam in lucem efferretis. At fortasse horum nihil Rubricatori meo in mète fuit : sed hoc vnum tantummodo , de me, velut impio, clamare : * *Blasphemauit*, quia bonum ait suum principem, contra ipsam scripturam, quæ dicit : *Vnus est bonus Deus*. Et in alio Euangelista, *Nemo bonus, nisi solus Deus*. Eo enim arguendi modo Catholicos omnes blasphemie reos nõ raro facitis, quod ab ijs Beatissima Deipara, *Vita*, *dulcedo*, & *spes*, sancti verò, qui beato iam in cœlis æuo perfruuntur, *Mediatores* vocentur. At sanè alibi in eadem scriptura inuenitur *bonus homo*, *bonus* & *rectus corde*, *bonus seruus*, *bonus miles*, *bonus dispensator*, *bonus pastor*. Sed miniatori meo illud satis : *a Bonus homo de bono thesauro profert bona : & malus homo de malo thesauro profert mala*, vt alienas literas, suasque calumnias proferre deinceps desinat. Sed quemadmodum aliter Deo & Christo Iesu D^o. ac Sⁱ. N^o. conuenit *mediatio*, *vita*, *dulcedo* & *spes* : aliter B. Virgini & Sanctis : ita etiam *bonitas*, prout doctissimè grauissimeque more suo exposuit in *b^o octauo de Trinitate*

* Matth. 26
45.

y Matth. 19
17.

z Marc. 10.
18.

Luc. 18. 18.

a Matth. 13
85.

b^o D. Aug.
18 de Trin.
cap 3.

tate S. Augustinus. Quartum deniq; quod
minio rubefactum fuit, est hoc. *Quoad ex-
tracta uxor & liberi sint, tempus tacendi.*

Vix tandem etiam, cum citius Illustris-
simo Electoris Clemens benignaque natura
missionem annuisset; ab eundi potestatem
fecisse illum, qui *Ecclesiasticus* isthic voca-
tur; Senatum, supra iam exposui: & si quod
interea verbulum mutijset *Baronius*, non-
ne remoras *Senatus* ille plures iniecisset?
Monebat igitur ^o *Ecclesiastes*, *tacendi tunc* ^o *Cap. 3. 7.*
esse tempus. Nomen verò quod mutare sta-
tuerat, in causa erat insignis Catholicorum
multorum zelus, apud quos *Lutheri*, *Calvi-
ni* & similium adeo execrabilia nomina
sunt, vt suorum nulli vellēt imposita. Quis
aut sibi, aut suorum alicui proditoris *Iudæ*
nomen vellet? Qui Aristocratiam olim o-
derat, *Aristocratem* non ferebat, & vti ha-
bet puerbium; *Scellij filium abominabatur.*
Scirus, ait in Corinthiam priorem S. Chry-
sostomus, *nos ne audire quidem velle eorum*
nomina, qui sic (in rebus quæ ad salutem spe-
ctant) *decipiunt.* Vix possum, quin ad *Iacob*
nunc meum redeam, & cum in verbis meis
nullum vlli calumniæ locum esse monstra-
tum sit, eum rursus imiter, & dicam. ^d *Nisi d* *Genes. 31.*
Deus patris mei Abraham, & timor Isaac as- ^{4.}
fuisset mihi, forsitan nudem me dimisisses. Ere-
pta scilicet non tam mihi, quam per nomi-

nis mei occasionem, Societati nostræ fama,
 omnique apud Reuerendissim. nostrum, &
 sapientissimos eius Consiliarios, gratia. Sed
 *Psal. 63. 3. *protexisti me Deus à conuentibus malignantium,
 + & seqq. à multitudine operantium iniquitatem. Quia
 exacuerunt, ut gladium, linguas suas, intende-
 runt arcum rem amaram, ut sagittent in oc-
 cultis immaculatum. Narrauerunt ut absco-
 derent laqueos: dixerunt, quis videbit eos? scru-
 tati sunt iniquitates: defecerunt scrutantes
 scrutinio. Quid est mi D. Tossane, cur nos
 tantopere oderitis? cur in nobis, nostrisque
 reculis adeo iuris omnis, & naturæ, & gen-
 rium, & publici, priuatique obliuiscamini?
 cur in nostram tam curiosè maligneque inqui-
 ratis omnia, & ex innocentissimis etiam
 verbulis, literarumque apiculis assiduos no-
 bis laqueos texere connitamini? Germani-
 ca certè natura facilis & placida est: institu-
 tio neque agrestis, neque absque literis. V-
 na vna vos excæcat hæresis: Vna efferat, o-
 dioque in nos tanto inflammat. Vna hæc effi-
 cit, ut per fas & nefas, apud summates, infi-
 mates, doctos indoctos, iuuenes & senes,
 verbo factò, clam palam nos in odium, in-
 uidiam, & exitium rapere, noctes & dies
 cogitetis & adlaboretis. Vestros quidem er-
 rores detestamur, & vos fieri si posset, ab ijs
 inter liberaremur, attamen neque lite-
 ras vestras intercipimus, neque ali-

am

am ullam vobis iniuriam inferimus. Quia
 verò si qui è vobis, siue Prædicantes, siue
 Professores, siue discipuli, ea in loca, vbi su-
 mus, in nostra èt *Collegia* veniāt, non modo
 non repellimus, sed qua possumus humani-
 tate ipsos, quod ferè vnum cupiunt, in ar-
 mamentaria nostra (bibliothecas dico) de-
 ducimus: loqui aut differere si velint, audi-
 mus: si nolint, non cogimus, comiterq; o-
 mnes dimittimus. E vestra, & alijs Scholis
 & vrbibus non paucos tam vestræ, quam
 Lutheranae opinionationis interrogare, si qui-
 dem velis, potes. At si quis ad vos nostras
 defert Epistolas, ilicò, quasi ad muros *equus*
 adesset *Troianus*, illas aut Neccaro^f *præcipi- f Aeneid 2.*
tare, Aut terebrare canas uteri, & tontare la-
tebras, oportet. Quanto foret mi *D. Tossa-*
ne, satius, vos paulatim post tot & tantas
 dissensiones, post tot Christiani orbis cla-
 des & dilacerationes; cogitare quæ pacis
 sunt & charitatis: Non porro exasperare
 semper omnia, tantisque animorum plagis
 muriam perpetuo & calcem inspergere.
 Idque publica humanae naturæ, Christianæ
 charitatis, communis pacis præscripta post
 habendo & infringendo. Nam cum semper
 aliàs, tum hoc præsertim tempore, quando
 ad communem ab Hungaria, Germaniaq;
Turcicum hostem propulsandum, subsidia
 tanta, milite pecuniaque fert Ecclesia Ro-
 mana

mana, iustum & probum cum Romanorum, Cardinaliumque literis bellum vobis quod nam esse potest? Et sanè de Illustris^o Electore ac Dn^o. Vestro, de totaque ipsius ditione meremini modo isto non optime. Cum enim illius ad mansuetudinem, humanamque societatem ingenium constet propensissimum, cumq; ipsius Celsitudi-
ni subditos populos finxerit naturæ parens minimè sæuos ac truces, vos dira in alios etiam absentes, designando, efficitis, vt feritatem hic suspicari, secumq; si non apud alios, exclamare queant exteri:

*2 Lib. 1. Ar-
noia.*

*Quod genus hoc hominum? quare hunc
tam barbara morem*

Permittit patria?

Videre in Germania est ita moratas ciuitates, vt si quas fortè alicubi vel abiectas, vel amissas ciuis quispiam inuenerit literas, eas is, prout inuenit, obseratas ad Senatum ferat, hic pari modo ad eos, quorum sunt, destinet. Vt nescias, vtrum eius, qui abiectis aut amissis, perfidiam & iniuriam magis detestere, an huiuscemodi ciuitatum humanitatem & iustitiam admirere. Vos verò neque abiectas, neque amissas vltro quæritis, rapitis, resignatis, reseratis: neque ad earum dominos postea saltem ire sinitis, sed calumniæ sanguine rubricatis: & peccati vos vestri pudere cum oporteret, id etiam

iam apud summos & sapientissimos homi-
 nes, quasi præclarum quid sponte indicatis
 & prædicatis: ad illorum videlicet exem-
 plum, de quibus propheta: ^h *Peccatum su- b Isai 3 9.*
um quasi Sodoma prædicauerunt, nec abscon-
derunt. Neque tamen satis decuit de tantu-
 lis rerum nostrarum minutijs R. dis^o. & Il-
 lustriss^o. nostro à vobis exhiberi negoti-
 um. Maior maiorum negotiorum magnis
 imperij columnis impendet moles, quam
 vt ad Epistoliola nostra, vestrasque suspici-
 unculas, & criminationum aucupiola cel-
 sas illas mentes deuocare oporteat. ⁱ *Non Ouid li. 2.*
vacat exiguis rebus adisse Ioui. At Ioue ma- *Trist.*
 iores hi. ^h *Scimus enim ait Apostolus, quia 1. Cor. 8 4.*
nihil est Idololum in mundo. Qui verò nostris
 vos beavit literis homo, sponte ad vos sua
 venit; an ad nos à vobis subornatus, sum-
 missusque fuit? si prius: decuit sanè Theo-
 logum & Prædicantem eius infidelitati ac
 nequitia non assentiri: sed aut hominis e-
 gregiè impudentiam corripere: aut fidem
 & officium, quod ijs, quorum essent Episto-
 læ, deberet, eum docere: aut certè mini-
 mum acceptas ab eo literas, violato sigillo,
 non euoluere: multo magis nullam ex ijs
 nocendi causam quærere: neque ad occu-
 patissimum Imperij Principem & Septem-
 virum eas ablegare. Cum à te, vti quidem
 narrabat; hac adolefcentior Geneuensis

Goulart

Goulati iter haberet, si clausas signatasque
 tuas habuisset, eas (dicere ausim) violare
 aut inspicere nostrum nemo ausus fuisset.
 Sin verò postèrius, vt eum ad nos homi-
 nem summi seritis; quid dicam, nisi, parcat
 vobis Dominus! Quorum tanto, tamq; fu-
 renti erga nos imbutæ mentes odio, vt non
 solum agatis ipsi malè, sed alijs etiam male
 agendi, plurima fingendi, & mentiendi au-
 ctores sitis. Nam ille quidem personatus So-
 sias, Catholicum se aiebat: fuisse olim hære-
 ricum, sed è summis, quas grauissimis de re-
 bus inter *Iunium* & alium nescio quem Præ-
 dicantium alpha perspexisset, dissensionib⁹
 ac litibus, consilium Ecclesiasticæ vnitatis
 cepisse: Romam ijsse, ibidemq; omnes hæ-
 reses eiurasse. Illinc, ob certa quædam ne-
 gotia, in Belgium redijsse: Romam tamen
 iterum iam cogitare. Si quid quis eò vellet,
 libenter se ac fideliter, citoq; perlaturum.
 Aliaque id genus plurima, varijs cum testi-
 ficationibus: quorum tamen non nisi par-
 ticulam, cum distineret alijs; audire potui.
 Supplicio dignos pronunciat Apostolus,
 non eos solum, ^l qui mala faciunt, sed etiam
 qui consentiunt facientibus. Et alibi, cum di-
 xisset, *Fructus lucis est in omni bonitate, & iu-
 stitia, & veritate*, subiunxit, ^m *Nolite com-
 municare operibus infructuosis tenebrarum:
 magis etiam redarguite.* Redarguendi verò
 par-

Rom. 1.32.

*m Ephes. 5.
28.*

partes, cui potius, quam qui concionibus
 populum tener, Superintendenti congru-
 unt? Atque hæc etiam mihi, vt de iniuria i-
 sta paulo tecum agerem copiosius, causa
 non postrema. Sic enim statuebam. Cum in
 D. Tossani manus mea illa venisse scribatur
 epistola, vel ipse est, qui eam resignauit,
 excussit, miniauit, R. dis^o & Illustris^o No-
 stro, calumniandi causâ, misit, vel alius. Si
 ipse: eum post monitionem hanc facti
 pœnitebit, & ab huiuscemodi deinceps fla-
 gitio cauebit. Si alius: eum ipse his ijsdem,
 aut consimilibus alijs rationibus, pro gradu
 & auctoritate, quam apud *Heidelbergenses*
 obrinet, prudenter ac vtiliter monebit &
 arguet; dabitque operam, vt ingenerato-
 rum à natura societatis humanæ, vinculo-
 rum, iustitiæ, pacis, charitatisque Christia-
 næ maior deinceps cura sit: resecetur inde-
 corarum & perniciosarum litium seges o-
 mnis: consulatur nomini & famæ tanti ta-
 lisque principis, quantum & qualem vni-
 uersa scit & colit Germania: nulla eiusdem
 Principis amplissimis, celeberrimisque di-
 tionibus, quasi pacis & belli nullum in ijs
 discrimen, nulla diuini humaniq; iuris ra-
 tio sit; macula inuratur. ^{29.} Si enim, ait S. Am-
 brosius, *in bello iustitia valet, quanto magis in* ^{02. Tm 4}
pace seruanda est? Hoc age, mi D. Tossane,
^{21.} *iusta opportunè, importunè, argue, obsecra,*
increpa

crepa in omni patientia & doctrina. Sanam hanc, & ex ipsis naturæ diuiniq; verbi haustam fontibus doctrinam sustinebunt, quibus honestas & decorum cordi: neq; *Pa veritate auditum* auertent. Verè tibi & ex animo dico, si quid esset, quo in Domino tibi, cuiusque villo modo gratificari & seruire possem, facerem libentissimus: neque pro iniuria, iniuriæ minimū velim reponere. Quod idem ferè de Reuerendissimi ac Illustrissimi *D. Cardinalis*, in quem multis partibus, quam in me *canem*, vt cum Dauide dicam, *mortuum*, & *pulicem unum*, maior iniuria est, candidissimo pectore, mitissimoq; animo polliceri ausim. Est enim ille nō excellenti doctrina tantum, sed rara etiam virtute, Christiana q; charitate, modestia, & mansuetudine ornatissimus. Cuius causâ maiorem è malefacto vestro, quam si in me solum admissum foret, dolorem hausi. Fuerit autem æquissimum, quod cum eum tibi mea hac Epistola patefacere, de eoq; apud te vnum, non conuictijs, sed scripturis, non contumelijs, sed argumentis queri, teq; admonere voluerim æquo pacatoque accipere animo: præsertim cū de re, non de te quidquam voluerim dicere acerbius. Quia verò Autographum adhuc meum retinetis, abs te peto, vt vel ipsi, cui erat inscriptū & missum, Reuerendissimo *Cardinali* mit-

tatis,

p. ibid. 6. 9.

9. 1. Reg. 24. 15.

tatis, vel mihi quam primum licuerit; re-
 mittatis. Quod si tantum vos nostras habē-
 di literas tenet desiderium, en istas iam ha-
 be: quas quia tibi scriptæ & inscriptæ, tuo
 absque cuiusque iniuria lubitu, adpetias,
 reueles; concerpas, & attibeas licet: si que
 velis, alias deinceps, Deo propitio, habere
 plures poteris: sed in vtiliori, meliori, &
 suauiori argumento malim. Deus pacis, &
 qui gentes in vnitate fidei congregauit, spi-
 ritus nos nimium quam alios ab alijs diui-
 sos & distractos, iterum aliquando in San-
 ctissimo Christi Iesu D. ac S. N. Corpore, ^{1. Coloss. 2.}
 quod est Ecclesia, illa vtrique quæ ^{12.} una, san-
 cta & Catholica est; coniungat: veraque ani- ^{1. Symb. Con-}
 morum consensione, concordia fide, & cha- ^{stantinop.}
 ritate non ficta, mutuo compingat & con-
 glutinet, vt omnia deinceps facessant scan-
 dala, calumniæ, quadruplaciones & quæ ab
 Apostolo vocantur ^{1. Gal. 5. 19.} opera carnis, inimici-
 tia, contentiones, amulationes, ire, rixe, dissen- ^{20.}
 siones, secta, inuidia, & his similia, quæ, ait, pre-
 dico vobis, sicut predixi: Quoniam, qui talia a-
 gunt, regnum Dei, non consequentur. Vale.
 Moguntia M. DCI. Nonis Decembribus.

LIBRI SECVNDI EPISTOLA-
RVM FINIS.

IVSTI